

קהיר, מאחוריך: ביקור ראשון בפרויקט הפרעוני הענק ומעורר הביקורת - הבירה החדשה של מצרים

עם שטח עצום של 725 קמ"ר ותוכניות לאכלס מיליוני תושבים - הבירה החדשה שנבנית במצרים אמורה לסלול את הדרך ל"רפובליקה שנייה" • ביקורנו לראשונה בפרויקט הפרעוני הענק שעולה עשרות מיליארדי דולרים ומעורר ביקורת חריפה בקרב מתנגדי השלטון: "אנחנו לא זקוקים למסגדים מפוארים כשלאנשים הפשוטים אין כסף לקנות אוכל"

אלדד בק, 31/8/2023, 07:34, [ישראל היום](#) עודכן 31/8/2023, 07:43

הרעיון של עיר [בירה חדשה](#) למצרים אתגר את דמיוני. אני אוהב את קהיר - על הכאוס המובנה שלה, על רחובותיה ושווקיה המהבילים והמלאים אדם ורכב, על ההמולה והתנועה הבלתי פוסקות, על נהר הנילוס העצום החוצה אותה, על מסגדיה, מסעדותיה, מועדונייה, ארמונותיה, שכונות הסלאמס שלה, בתי הקולנוע ודוכני העיתונים והספרים. בעיניי, אין לקהיר תחליף.

ביקרתי בה לראשונה ב־1986 ככתב לענייני ערבים של גלי צה"ל, כמעט עשור לאחר הגעתו ההיסטורית של הנשיא המצרי אנואר סאדאת לירושלים. קהיר של אותם ימים היתה שונה מאוד מזו של ימינו: מוזנחת כל כך, מלוכלכת, פקוקה, נחשלת. רמת השירות והתשתיות היתה נמוכה לאין שיעור אפילו ברשתות המלונות היוקרתיות. קווי הטלפון פעלו בקושי רב, וכל שיחה לוותה ברעש בלתי נסבל לפני שנקטעה. נסיעות ברחובות נמשכו שעות.

מאז חזרתי לקהיר פעמים רבות: בשיחות שליוו את הסכמי אוסלו, במהלך שלבי המהפכה העממית שהביאה להפלתו של חוסני מובארק, לעליית האחים המוסלמים לשלטון, להדחת הנשיא מטעמם ולהחזרת השליטה לידי הצבא. ראיתי את קהיר משנה את פניה לחיוב מביקור לביקור: גשרים חדשים הפכו את התנועה לזורמת ולמהירה יותר, פרוורים ירוקים הקלו את צפיפות האוכלוסין.

בשנים האחרונות הייתי עד גם לתחילת שיקומה של קהיר ההיסטורית. צבאות של קבצנים ושתדלנים למיניהם, שהפכו כל ביקור באתריה החשובים של העיר לסיט, סולקו ממנה. תחת שלטונו של הנשיא עבד אל־פתאח א־סיסי קהיר הפכה לבטוחה יותר. בהוראתו החלו לפנות את שכונות העוני המחרידות בלב העיר, ובמקומן החלו להיבנות מגדלי עסקים ומגורים.

ממשלת [א־סיסי](#) הכריזה מלחמת חורמה על "העשוואיאת" ("האקראיים"), מבני מגורים בלתי חוקיים ומכוערים שצצו לא רק בבירה, אלא בכל מצרים. היה זה בעיקר במהלך אובדן השליטה שאפיין את "האביב הערבי"; יותר מ־2 מיליון מבני מגורים, שנבנו על ידי יזמים ללא היתרים, אישורים או הקפדה על תקנים וכללים.

המבנים האלה מזוהים היטב בשל חזית הלבנים האדומות שלהם. עשרות מהם קרסו בשנים האחרונות וקברו תחתיהם את דייריהם. הפינוי של מאות אלפי מבני "העשוואיאת" חייב מציאת חלופה שיכונית. כך גם גידול האוכלוסייה הבלתי פוסק של מצרים - מיליון עד 2 מיליון איש נוספים בכל שנה לכ־113 מיליון המצרים החיים בארצם. אוכלוסיית מצרים היא

הגדולה ביותר במזרח התיכון ונמצאת במקום ה-14 בדירוג העולמי. כל מאמצי הממשלה ליישם "תכנון משפחתי", כלומר להביא לצמצום הילודה, העלו עד כה חרס.

רשמית, נועדה הבירה המנהלית החדשה לסייע לפתרון של מצוקת הדיור. זוהי, אגב, רק אחת מ-15 ערים חדשות, שמתוכננות להיבנות במצרים - חלקן גם בשלבי ביצוע מתקדמים, כדי להרחיב באופן משמעותי את השטחים המיושבים במצרים, דוגמת היוזמה שנקטה באזורים שונים בחצי האי סיני לאחר השבתו לריבונות מצרית ב-1982.

כעשרה אחוזים בלבד מכלל אדמותיה של המדינה מיושבים ומנוצלים כיום בעמק הנילוס, בדלתא ולאורך תעלת סואץ והים האדום. במסגרת "חזון מצרים 2030", הדומה במידת שאפתנותו ל"חזון 2030" של יורש העצר הסעודי מוחמד בן סלמאן, מבקשת הממשלה להפריח את השממה באמצעות טכנולוגיות מתקדמות ולחדש את פניה של מצרים.

רק שלמצרים אין הכסף שיש לסעודיה, והיא חייבת להסתמך על אחרים. עם זאת, אחת ההצלחות של החזון היא העיר "אל-עלמין החדשה", השוכנת בקרבת זירת הקרב המפורסם ממלחמת העולם השנייה, שבה עצרו הבריטים את התקדמותם של הנאצים בצפון אפריקה לעבר ארץ ישראל ושדות הנפט בחצי האי ערב.

בנייתה של אל-עלמין החדשה יצאה לדרך ב-2018 בד בבד עם תחילת הבנייה של הבירה החדשה. אל-עלמין החדשה, השוכנת לחופי הים התיכון, כ-250 ק"מ מצפון-מערב לקהיר, נועדה להפוך למגנט תיירותי המוני חדש. כזה שיפחית את הלחץ מאלכסנדריה, עיר הקיץ הנמצאת כ-100 קילומטרים ממנה.

החזון הוכיח את עצמו: בתי המלון, שנבנים לאורך חופי הים הבתוליים, אירחו הקיץ רבבות תיירים. מקומיים וזרים, בעיקר מרחבי העולם הערבי, הגיעו ל"פסטיבל אל-עלמין", "אירוע הבידור הגדול ביותר במזרח התיכון", בהשתתפותם של מיטב האמנים הערבים. הרשויות המצריות ציפו למיליון מבקרים בפסטיבל.

נוסף על אירועי הבידור, העלה א-סיסי את אל-עלמין החדשה על המפה הפוליטית, כשערך בארמונו החדש בעיר שורה של פגישות מדיניות חשובות, עם נשיא האמירויות, מלך בחריין, ראשי הפלגים הפלשתיניים, וכן פסגה משולשת בינו לבין מלך ירדן עבדאללה ויו"ר הרשות הפלשתינית אבו מאזן. הארמון אמור לשמש אחד מארמונות הקיץ של הנשיא, וגם עלות בנייתו הגבוהה היתה ועודה נושא לביקורת ציבורית. ועדיין, הבירה החדשה היא "ספינת הדגל" של תוכניות הפיתוח השאפתניות של א-סיסי.

בירה ללא שם

בימיה של הממלכה הפרעונית הקדומה, המצרים קראו לארצם "קמט". היה זה שמה הראשון בהיסטוריה, שפירושו "האדמה השחורה". הוא התייחס לקרקעות הפוריות לאורכו של עמק הנילוס - נווה המדבר הגדול בעולם - שנוצרו לאחר ההצפות הקיציות השנתיות של הנהר האפריקני הגדול. אדמות שהיו כה שונות מהמדבר העצום סביבן. בקרוב השם הנשכח הזה עשוי לקום לתחייה.

לפני כמה חודשים נערך משאל בערוץ היוטיוב הממשלתי במצרים "פנורמה". "קמט" כיבב

בצמרת של רשימת השמות שצופי הערוץ היו מעוניינים להעניק לבירה החדשה. זו הנבנית בין החולות המדבריים הכמעט אינסופיים שבין הבירה הנוכחית, קהיר, לעיר הנמל סואץ.

ביולי 2019, ארבע שנים לאחר שא-סיסי הכריז על הקמתה העתידית של הבירה חדשה, הודיעה חברת הקבלן על תחרות עממית לבחירת שמה. זו מכונה עדיין "הבירה המנהלית החדשה". חברת "אקוד" (קיצור של "פיתוח עירוני של הבירה המנהלית"), ש-51 אחוזים ממניותיה בידי הצבא המצרי והיתר בידי משרד השיכון, הציעה סכום מכובד ביותר של 75 אלף לירות מצריות - אז 4,500 דולר, היום רק 2,400 דולר - כפרס למי שהצעתו תיבחר.

למרות הפופולריות שלו, ל"קמט" אין סיכוי רב להיבחר, אלא אם כן ילבישו על השם את הפועל הערבי "קמט", שמשמעו "לעטוף". התנאים קובעים שעל שם הבירה להיות בערבית, לתת ביטוי לזהות המצרית, להיות פשוט, לכלול שתי מילים בלבד, ולא לעורר אסוציאציות פוליטיות או דתיות.

והנה, התחרות הסתיימה ב-17 באוגוסט 2019, חודש וחצי לאחר ההכרזה עליה. חלפו ארבע שנים, והמצרים עדיין לא יודעים איך יקראו לבירה, שטקס חנוכתה הרשמי נדחה שוב ושוב בשל אי-עמידה בלוחות הזמנים של עבודות הבנייה.

בין השמות האחרים שהוצעו לבירה היו אל-מוסתקבל (העתיד), א-סלאם (השלום), מדינת א-שמש (עיר השמש, שם המתייחס בעקיפין גם לאל השמש הפרעוני, רע) ואל-עסימה (הבירה). ייתכן שלבירה החדשה יקראו פשוט "מָסַר" (מצרים), כפי שלא מעט מצרים מכנים כבר היום את קהיר, כמו היתה התגלמות המדינה כולה.

נראה שהפופולריות של השם "קמט" מצביעה על רצונם של מצרים רבים לשמר קשר הדוק עם העבר הפרעוני, ולא רק עם המורשת האסלאמית, וכן עם שיוכה של מצרים לאפריקה, ולא רק למזרח התיכון. שלטונם הקצר של "האחים המוסלמים" שאף, יחד עם שאר הזרמים האסלאמיסטיים הקיצוניים, למחוק מעל פני האדמה את האתרים הפרעוניים. אלה שייצגו עבורם עבודת אלילים מאוסה. אחד הרעיונות באותה תקופה היה לכסות את הפירמידות בחול. יוזמות מטורפות כאלו היו אחד הגורמים שדחפו לפני עשור להתקוממות העם המצרי נגד הממשל הדמוקרטי הנבחר הראשון בתולדות המדינה.

היומון "אל-אהראם" פרסם לפני שנה מאמר של הפרשן הצבאי האלוף בדימוס מוחמד קאשקוש, שבו הועלתה הצעה מקורית אחרת: לכנות את הבירה על שם מקימה, נשיא מצרים הנוכחי, כלומר - מדינת א-סיסי. קאשקוש הזכיר במאמרו נשכחות: בשנות ה-70 תכנן הנשיא סאדאת להעביר את הבירה לעיר שנשאה את שמו (מדינת א-סאדאת), שנוסדה ב-1978 כ-100 קילומטרים מצפון-מערב לקהיר.

הגוף האחראי לבניית הערים החדשות הוא רשות ההנדסה של הצבא. כך זורם כסף רב לקופות שלו, באופן שלטענת מבקרי הממשלה פותח דלת לשחיתות. הכנסה נוספת, אם כי צנועה למדי, היא התשלום שכל נהג שאינו גר בעיר מחויב לשלם בכניסה

לאחר שסאדאת נרצח, התוכנית נגנזה בידי יורשו חוסני מובארק. האחרון הגה את רעיון הקמת הבירה החדשה. ועדיין, הדגיש קאשקוש, וושינגטון נושאת את שמו של אחד מאבותיה המייסדים של ארה"ב ונשיאה הראשון. א-סיסי, מצידו, מתכוון להכריז על ייסודה

של רפובליקה שנייה: מסגרת ממשל וניהול חדשה למצרים חדשה. גם ההכרזה הזו מתעכבת. א־סיסי כנראה ממתין לחנוכת הבירה, אולם ההכנות כבר בעיצומן.

רק 12 מדינות בעולם (כולל מצרים) החליפו בעת החדשה את בירתן. בחלקן היא עברה לעיר קיימת, שפותחה לצורך תפקידה החדש (מוסקבה, למשל, תפסה את מקומה של סנט פטרבורג). שאר המדינות, שבהן פקיסטן, ברזיל, מיאנמר, קזחסטן, חוף השנהב, טנזניה ואינדונזיה, החליטו להקים ערי בירה חדשות.

גדולה יותר מסינגפור

סימני שאלה רבים אופפים את הפרויקט השאפתני והיקר של הבירה המנהלית של מצרים. עלות הקמתה מוערכת כיום בכ־60 מיליארד דולר. המתנגדים להקמתה תמהים: האם מצרים, השקועה במשבר כלכלי עמוק ובחובות עצומים (החוב החיצוני עמד בחודש מארס על 165 מיליארד דולר), זקוקה למעמסה הכספית הזו, או שמא עדיף היה להפנות את הכספים לרווחתן של השכבות החלשות?

שאלות אחרות נוגעות להון העצום הדרוש להשלמתה של בניית הבירה. קרן המטבע הבינלאומית אינה מוכנה לגלות נדיבות מופלגת כלפי מצרים כבעבר, לאחר שהממשלה בקהיר לא יישמה את כל הרפורמות שהתחייבה להן. מדינות המפרץ וסעודיה מציבות גם הן תנאים להמשך הזרמה של סיוע פיננסי למצרים, ובכלל זה מכירת נכסים מצריים.

כמו כן, רבים תוהים מי מבין עובדי המדינה, שמקום עבודתם יועתק מקהיר, יוכל להרשות לעצמו לחיות בבירה החדשה, היכן שמחיר דירה קטנה עומד על כ־80 אלף דולר בעוד השכר החודשי הממוצע במדינה עומד על כ־300 דולר בלבד, ונשחק מדי יום בגלל האינפלציה הגואה (ביולי נרשם שיא של 36.5%, הנתון הגבוה ביותר מאז תחילת רישום האינפלציה במצרים ב־1958).

מעבר לכך, מתי תתחיל הבירה החדשה באמת לתפקד, אם פקידים פשוטים יצטרכו לנסוע לעבודתם כשעתיים הלוך וכשעתיים חזור מדי יום, כל עוד קו הרכבת המהירה, המתוכנן לחבר בין הבירה הישנה לחדשה, עדיין בבנייה? מה באמת עומד מאחורי העברתה של הבירה - רצון לאוורר את קהיר מאוכלוסייתה המתרבה (יותר מ־20 מיליון איש) ולאפשר את שיקומה, או רצון לאבטח את מרכזי העצבים של השלטון מפני התקוממות עממית חדשה, כזו שהרעידה את מצרים בתחילת "האביב הערבי" והביאה להדחתו של הנשיא מובארק?

ומה יהיה מעמדה העתידי של קהיר, "אום א־דוניה" (אם העולם בפי המצרים), "המנצחת" (משמעות שמה בערבית), ששימשה בירה יותר מאלף שנה? העיר שבה נמצאות הפירמידות ואוניברסיטת אל־אזהאר, המוערכת בעולם המוסלמי; העיר שבה נמצא מושבה של הליגה הערבית, ושימשה מקור השראה עצום לסופרים, למשוררים ולבמאי קולנוע במשך זמן כה רב; עירו של חתן פרס נובל נגיב מחפוז, שהיטיב לתאר את האווירה בסמטאותיה, ושל אום כולתום, "כוכב המזרח" ו"קול האומה?"

באתר הרשמי של חברת "אקוד" אין תשובות לשאלות הרבות. עם זאת, תחת הכותרת "ברוכים הבאים לבירת מצרים, העיר החכמה של המחר", מוסבר ש"עיר הבירה החדשה תסייע לחזק ולגוון את הפוטנציאל הכלכלי של מצרים באמצעות יצירת מקומות חדשים

למחיה, לעבודה ולביקור. כדי למשוך אנשים לעיר הבירה החדשה הזו, שורה של זרזי מפתח לפיתוח יוקמו בגרעינה של העיר. הם יכללו מרכז ממשלתי-מנהלי חדש, מרכז תרבותי ומגוון רחב של שכונות אורבניות."

גורד השחקים, על 77 קומותיו, נבנה בהשראת האובליסקים הפרעוניים והכתר של האל המצרי אמון. האחראית היא חברת הנדסת הבניין הממשלתית הסינית

הנתונים הרשמיים שמספקת החברה הם אלו: עיר הבירה החדשה תשתרע על פני 725 קמ"ר, כלומר תהיה גדולה יותר מסינגפור (719 קמ"ר), פי ארבעה מווינגטון די.סי (177 קמ"ר) ופי שישה מירושלים רבתי (125 קמ"ר). 490 קמ"ר משטחי העיר יועברו לפיתוח. העיר צפויה לאכלס 6.5 מיליון איש ב־21 אזורים מגורים. היא תייצר 1,750,000 מקומות עבודה קבועים. יהיו בה 650 קילומטרים של כבישים ונמל תעופה חדיש.

זו תהיה, כאמור, עיר חכמה שתיבנה על בסיס חזון אסטרטגי, עם תשתיות טכנולוגיות מתקדמות ביותר להענקת שירותים לתושבים שיגורו בה ולאזרחים ולמבקרים שיגיעו אליה. תהיה בה מערכת שליטה חכמה בתחבורה, שתעקוב אחר היווצרות פקקים ותאונות, רמזורים (פועלים) ומעברי חציה. יותר מ־6,000 מצלמות פיקוח יותקנו בכל רחבי העיר, וצילומיהן יועברו למרכז פיקוח שיהיה אחראי, בין היתר, לביטחון ולסדר בחוצות.

בבירה אמור להתבצע גם ניהול חכם של אספקת חשמל, גז ומים, באופן שיאפשר לצמצם צריכה ועלויות. בתים ומבנים יצוידו במערכות שיזהו באופן אוטומטי אפשרויות לחסוך בשימוש במשאבים ולמנוע ככל האפשר פגיעה באיכות הסביבה. בעיר הבירה העתידית אנרגיה סולארית תמלא תפקיד מרכזי באמצעות התקנת לוחות במבנים רבים וב־90 קמ"ר של "חוות אנרגיה סולארית".

המבנים בעיר, ציבוריים ופרטיים, יחולקו לרשתות דיגיטליות מהירות ביותר. לכל אלו יש להוסיף את "פארק הנהר הירוק", ריאה ירוקה רחבת ממדים שתתפרש על פני 35 קמ"ר, העתידה לחבר בין כל חלקיה של הבירה, כשם שנהר הנילוס מחבר את חלקיה של מצרים. את מי הנילוס יחליפו צמחייה עשירה ביותר ואגמים ונחלים מלאכותיים. גודלו של "פארק הנהר הירוק" יהיה פי שישה מהסנטרל פארק שבניו יורק.

הדרך לבירה

יש כמה דרכים להגיע מקהיר לבירה המנהלית החדשה של מצרים. אחת מהן היא הדרך העוברת בגשר "6 באוקטובר", שאורכה 20.5 ק"מ - כמחצית הדרך בין שתי הערים. הכביש עובר במרכז קהיר, בקרבת כיכר תחריר - שבה נערכו הפגנות המיליונים נגד משטרו של מובארק ואחר כך נגד ממשלתו של מורסי. לידו נמצאים גם תחנת הרכבת הראשית בכיכר רעמסס ואוניברסיטת עין שמס.

אני חולף על פני כמה משרדי ממשלה מפוארים שנבנו לפני זמן לא רב בעלות גבוהה ביותר, כמו משרד החוץ על גדת הנילוס, שנחנך באמצע שנות ה־90, שעדיין נחשב, על 43 קומותיו, לבניין המתפקד הגבוה ביותר במצרים, או משרד האוצר המודרני.

למה יהפכו הבניינים המפוארים האלו, כשתתחיל פעילותה של הבירה החדשה? יש האומרים ש־30 המשרדים הממשלתיים, שיעברו לעיר, אמורים להתחיל לתפקד משם בסוף

הקִיץ. דיפלומטים זרים, שמוזמנים לפגישות במשרד החוץ, כבר נשלחים לבירה החדשה. עשרות מדינות רכשו קרקע ברובע השגרירויות העתידי, שיהיה בבירה העתידית, אם כי אין עדיין שגרירות אחת שעברה לשם. מה יהיה על השגרירויות הקיימות? חלקן שוכנות בוילות מהודרות, שרובן עבר לאחרונה שיפוץ יסודי במסגרת שיקום פניה של קהיר ההיסטורית - כמו שגרירויות רבות הממוקמות בשכנות זמאלק הבורגנית על אחד האיים בלב הנילוס.

מגשר 6 באוקטובר, שנבנה לזכר ה"ניצחון" המצרי במלחמת יום הכיפורים, נמשכת הדרך בערי הפרוורים שנבנו גם הן החל משנות ה-70 לצורך פתרון מצוקת הדיור בקהיר, בעיקר לשכבות המבוססות יותר. בין היתר, מדובר במשפחות של אנשי הצבא הבכירים ואצולת ההון של המגזר העסקי הפרטי.

החדשה שבהן היא "קהיר החדשה", שתחומה נושק לבירה המנהלית. רמת החיים של שכבות אלו השתפרה עם הזמן ומצריכה שדרוג תמידי. אם בעבר מגדלי הדיור בשכונת הליופוליס, לא הרחק מנמל התעופה הבינלאומי של קהיר, נחשבו מודרניים ונוחים, הרי היום הם סובלים מבעיות תחזוקה ובלאי. דייריהם העדיפו מזמן לעבור לוילות ולבניינים חדישים ונוחים יותר, כאלה שמציעות ערי הפרוורים החדשות והבירה העתידית.

הרעיון הכלכלי שמאחורי ערים אלו, ובכלל זה הבירה המנהלית, הוא פשוט: הממשלה מוכרת למשקיעים חולות, ומקבלת כסף עבור חול, שהיא משקיעה בפרויקטים לרווחת הציבור, בכלל זה בניית המשרדים הממשלתיים בבירה החדשה. הגוף האחראי לבניית הערים החדשות והבירה הוא רשות ההנדסה של הצבא. כך זורם גם כסף רב לקופות הצבא, באופן שלטענת מבקרי הממשלה וגם משקיעים זרים, אינו מבוסס על שקיפות מלאה ופותח דלתות לשחיתות ענפה.

הכנסה נוספת, אם כי צנועה למדי, לכיסוי הוצאות הבירה החדשה היא התשלום שכל מבקר בעיר, שאינו גר בה, מחויב לשלם בכניסה אליה וביציאה ממנה. התשלום עדיין מבוצע בשטרות, אך בעתיד ניתן יהיה לשלם בבירה המצרית החדשה רק באמצעות כרטיסים בנקאיים אלקטרוניים. אגב, באחדים מהאתרים בקהיר כבר אי אפשר לשלם במזומן.

מעטים המצרים שאינם מעורבים בבניית העיר ומגיעים הנה. אלו שהתלוו אלי, נדהמו למראה עיניהם: מיזם פרעוני בהיקפו. לא רק מבחינת הגודל, אלא גם בסגנון הבנייה עוצר הנשימה, שבחלקו מזכיר את ימי העידן העתיק

"שערי העיר" אינו ביטוי ספרותי: הכבישים המוליכים אליה, שהראשיים שבהם כוללים 12 מסלולי נסיעה, עוברים בשערים שהמפוארים שבהם ניצבים בכניסה למתחם הממשלתי-עסקי-תרבותי. זה שיהיה הלב השוקק של הבירה החדשה: זוג שערי קשתות, עשויים שיש בסגנון ארכיטקטוני אסלאמי, ומזרקות ורחבת שיש מקושטת מקיפות אותם.

כיכר מוריקה מפרידה בין שני השערים שבנויים בחצי מעגל. השער החיצוני פונה כלפי חוץ והשער הפנימי כלפי פנים. סביב חלק משכונות המגורים הנבנות בחלקה האחר של העיר, באזור "הקריה הצבאית", מוקמת בין שערי הכניסה חומה בגובה שתיים-שלוש קומות ולאורך עשרת קילומטרים.

כבר משערי הכניסה המרשימים ניתן להבחין בתנופת הבנייה האינטנסיבית ברחבי הבירה המיועדת: משאיות, דחפורים, עגורנים, צינורות, קורות, פועלי בניין, גננים. פה ושם הוקמו גם תחנות הסעה לפועלים, המזכירות באופיין הכאוטי את קהיר.

מעטים הם המצרים, שאינם מעורבים בבניית הבירה, שמגיעים הנה. אלו שהתלוו אלי, נדהמו גם הם למראה עיניהם: בירתה העתידית של מצרים היא מיזם פרעוני בהיקפו ובאופיו. לא מדובר רק מבחינת השטח העצום - שרובו עדיין אינו בנוי, אלא גם בגלל התכנון האורבני הנועז ומרחיק הראייה וסגנון הבנייה עוצר הנשימה. בחלקו הוא מזכיר במכוון את מבני הפאר של הפרעונים - מקדשים, פירמידות, אובליסקים. בירתה החדשה של מצרים, אם וכאשר תושלם, תקרין עוצמה של מדינה המעוניינת שיראו אותה כגדולה, חזקה ומשגשגת, כשם שהיתה מצרים הפרעונית.

בספר השיאים של גינס

המבנה עצום הממדים הראשון שנגלה לעין עם הכניסה לעיר הוא "מסגד אל-פתאח אל-עלים" ("הפותח מאוצרותיו ומרחמיו והיודע הכל", מ-99 שמותיו של אללה), המסגד השני בגודלו במצרים, שהשטח שעליו הוא נבנה הוא 450 אלף מ"ר, ואשר שליש ממנו מתוכנן להפוך לגנים פורחים. המסגד, שבנייתו הושלמה בתוך 15 חודשים בלבד ונחנך על ידי הנשיא א-סיסי בינואר 2019, בעל תפוסה מרבית של 17 אלף מתפללים.

רשות ההנדסה הצבאית עמדה על כך שהמבנה הגדול, שארבעה מגדלי מואזין גבוהים (95 מטר כל אחד) מקיפים אותו במיטב מסורת הבנייה הפאטימית (שושלת שיעית שמשלה במצרים בין המאה ה-10 למאה ה-12 והפכה את קהיר לבירת מצרים), ייבנה אך ורק משיש מצרי על ידי פועלים מצרים. במרכז המסגד נבנתה כיפה גדולה - הגדולה ביותר בכל אפריקה, שגובהה 44 מטרים ומשקלה 5,000 טונות. 20 כיפות קטנות יותר נמצאות מסביב לה.

נברשת בדולח עצומה יורדת מהכיפה אל פנים המסגד. לפי המידע שנמסר לי, המסגד הזה נפתח כיום לציבור הרחב שלוש פעמים בשנה בלבד. כמו "מסגד מצרים הגדול", המסגד הגדול ביותר במצרים, השוכן בלב הבירה החדשה ומשקיף אליה מעל גבעה.

"מסגד מצרים הגדול", המכונה גם "מרכז התרבות האסלאמי של מצרים", הוא כיום הגדול שבמסגדיה של מצרים, ו-130 אלף איש ואישה יכולים להתפלל בו. "הגדולה ביותר" הוא, כפי שבוודאי כבר שמתם לב, שם תואר נפוץ מאוד למבנים בבירה החדשה.

מדובר גם במסגד הגדול ביותר באפריקה ואחד הגדולים במזרח התיכון ובעולם האסלאמי כולו. המסגד הזה נבנה בסגנון ממלוכי, סולטנות ששלטה במצרים בין המאה ה-13 לתחילת המאה ה-16. מאות מדרגות שיש מוליכות לפסגת הגבעה שעליה שוכנת רחבת המסגד, המשלב סגנונות בנייה אסלאמיים שונים כסמל לאחדות האסלאם.

יש גם מעליות לפסגת הגבעה, אך אני העדפתי לעלות ברגל כדי שאוכל לצפות מגבוה על מרחבי הבירה החדשה, ובעיקר על מבנה הפרלמנט החדש, השוכן למרגלות מסגד מצרים הגדול. אללה ממעל, המדינה מתחת, וככל שעולים בגרם המדרגות הרחב כך נחשף מבנה

המסגד המרהיב, שאת שני מגדלי המואזין שלו אמורים לראות מכל מקום ברחבי הבירה החדשה.

מתחת לכיפתו של "מסגד מצרים הגדול" מותקנת הנברשת הכבדה (50 טונות) והגדולה (22 מטר) בעולם, שכבר נכללת בספר השיאים העולמי של גינס. המסגד הזה, שעל קירות אולמותיו המהודרים נחקקו פרקי הקוראן, נחנך ביומו הראשון של חודש הרמדאן האחרון על ידי א־סיסי ושורה ארוכה של אנשים מכובדים.

יש מעליות לפסגת הגבעה, אך העדפתי לעלות ברגל כדי שאוכל לצפות מגבוה על מרחביה של הבירה המנהלית החדשה, ובעיקר על מבנה הפרלמנט החדש, השוכן למרגלותיו של מסגד מצרים הגדול. אללה ממעל, המדינה מתחת

רשמית, עלות הבנייה של המסגד עמדה על 800 מיליון לירות מצריות (26 מיליון דולר בשערך עכשווי). גם יצירת פאר זו, שנועדה להקרין לעולם את מעמדה של מצרים כמרכז דתי אסלאמי, עוררה ביקורת עזה. "אנחנו לא זקוקים למסגדים מפוארים, כשלאנשים הפשוטים אין כסף לקנות אוכל", אמרים מבקריו של הנשיא.

מחווה לקופטים

המסגד משקיף גם לקתדרלת המולד, המבנה הכנסייתי הגדול ביותר במזרח התיכון, שנועד לשרת את חברי הקהילה הקופטית האורתודוקסית, הגדולה בקהילות הנצרות במצרים. כעשרה אחוזים מתושבי מצרים, קרי: יותר מ-10 מיליון איש, הם נוצרים. לאחר פיגועי הטרור שבוצעו בכנסיות בקהיר בדצמבר 2016 ושגרמו למותם של 27 נוצרים, החליט א־סיסי להקים בו בזמן את מסגד אל־פתאח ואת הקתדרלה, כדי ליצור סמל של דו־קיום דתי ואחדות לאומית במצרים.

פנים הקתדרלה המרהיב, שנועד להזכיר את פנים תיבת נח ואשר יש בו מקומות ישיבה ל-8,000 איש, עדיין נמצא בשלבי סיום בנייה. אחד הפועלים מספר לי שבחג המולד הקופטי הקרוב, בינואר, העבודה במבנה העצום תושלם. 1,600 מסגדים וכנסיות ייבנו בבירת מצרים החדשה. בית כנסת, אגב, עדיין לא נמצא בתוכניות, שכן במצרים כמעט לא נותרו יהודים.

לצד הקתדרלה אני מבחין בעמודי הבטון הנושאים את מסילת ה"מונורייל" - הרכבת המהירה שתחבר את קהיר עם הבירה החדשה. זה יהיה קו הרכבת ללא נהג, ניחשתם נכונה, הארוך ביותר בעולם: 56.5 קילומטרים, 22 תחנות ושעה נסיעה יפרידו בין מזרח קהיר לבירה החדשה. מרחוק אני מבחין במונורייל מבצעת נסיעת מבחן בין שתי תחנות, שבנייתן לא הושלמה. הקו אמור להיות מוכן להפעלה ב־2024. אינשאללה, כפי שאומרים המקומיים.

החלק המרשים ביותר של הבירה החדשה הוא רובע משרדי הממשלה על בנייניו, המזכירים מקדשים פרעוניים, ושעל חלקם מופיעים סממנים מימי מצרים העתיקה. בסמוך להם נמצאת "כיכר העם", שבמרכזה יתנוסס הדגל הגבוה ביותר בעולם (201.95 מטר). העובדה שהוא לא התנוסס בעת ביקורי בעיר, העידה שהבירה עדיין אינה פעילה.

ויש גם שדרת המצעדים הצבאיים הלא מושלמת לפתחו של הארמון הנשיאותי העצום, שאליו אין גישה. בלב קריית העסקים מתנוסס, בין עשרות גורדי השחקים שבבנייה, "המגדל האיקוני", שעל 77 קומותיו ו-393.8 המטרים שלו הוא הבניין הגבוה ביותר באפריקה. המבנה

החרטומי המודרני נבנה בהשראת אובליסקים פרעוניים והכתר של האל המצרי אמון על ידי חברת הנדסת הבניין הממשלתית הסינית. סין גם מימנה את הפרויקט.

הקתדרלה נועדה להזכיר את תיבת נח, עם מקומות ישיבה ל-8,000 איש. אחד הפועלים שם מספר לי שבחג המולד הקופטי שיחול בינואר 2024, העבודה במבנה העצום תושלם. בסך הכל ייבנו 1,600 מסגדים וכנסיות בבירה

כמו במפרץ

בניגוד לאזור העירוני של הבירה החדשה, קריית הבנקים שבה מכונסים המשרדים הראשיים של כל הבנקים המצריים נראית מוכנה להפעלה מיידי. יוקמו בה גם קריית חינוך עם סניפים של אוניברסיטאות ידועות, קריית טכנולוגיה וחדשנות וקריית ספורט עם אצטדיון שיכיל 93,440 מושבים, ושאמור - יחד עם ["העיר האולימפית"](#) המתוכננת - לאפשר למצרים להתמודד על אירוח האולימפיאדה או המונדיאל.

כמו כן, צפויים להיבנות גם קריית תקשורת, אמנות ובידור, פארק שעשועים הגדול פי ארבעה מדיסנילנד, וכמובן האוקטגון, המתומן, שבו יישבו משרד ההגנה החדש ומרכז הפיקוד האסטרטגי של מצרים - תשלובת הפיקוד הביטחונית הגדולה ביותר במזרח התיכון.

40 אלף חדרי מלון ייבנו בבירה. בינתיים פעיל רק מלון סן רג'יס, של רשת מריוט. הפאר באולמותיו ובחדריו מזכיר את זה של המלונות היוקרתיים ביותר באמירויות המפרץ. התפוסה בו נמוכה ביותר, ובשל כך גם המחירים נוחים: 160 דולר ללילה, לעומת 450 במלון סן רג'יס בקהיר, שמפוצצת בתיירים, בעיקר מסעודיה וממדינות המפרץ, כמו בכל קיץ.

במלון יש שלוש מסעדות דה לוקס, שלוש בריכות, אגמים מלאכותיים, אולם ועידות, בית קולנוע ומרכז מסחרי, שחלקו נבנה כמו סמטאות שוק ח'אן אל-ח'לילי. מדי פעם חתונות ממלאות קצת את החלל, אולם תיירים כמעט אינם מגיעים לבירה החדשה, שהיא עודנה עיר רפאים. יש לקוות רק שהמלון יצליח לשמר את הדרו, עד שבירתה החדשה של מצרים תתחיל באמת לתפקד ותמשוך אנשי עסקים, משקיעים, בנקאים, דיפלומטים, מדינאים ואמנים.

למרות כל זאת, וגם לנוכח הפאר הניאודפרעוני עוצר הנשימה והחזון החדשני והעתידי של בירת מצרים החדשה, אחרי יומיים שביליתי בעיר הבירה המתהווה, אין לי ספק שהיא לא תתפוס את מקומה של קהיר. קהיר תישאר אם העולם, בראשם ובליבם של כל אוהביה.